

Po úvodním slově editorky následuje druhý oddíl, který se zabývá rozdvojením, schizoidností. Zde mimo jiné zaujme studie Kajetana Mojsaka (Białystok) o tvorbě F. Kafky a Tomasz Swobody (Gdańsk) o Jorisi Karlu Huysmansovi. V druhém odděle se klade otázka po vztahu umění a života („sztuka czy życie“) a pravdě života a literatury (mj. Z. Kopeć, M. Rabizo-Birek). Oddíl *Člověk na cestě mezi hodnotami* je reprezentován hned dvěma pododdíly: *Mezi sacrem a profanem* je téma již značně obehrané: nicméně najdeme tu dvě pěkné studie o Czesławu Miłoszovi. Druhý se týká rozporu mezi životem a smrtí a jeho „hrdinou“ je Tadeusz Różewicz, jehož jméno se tu objevuje ve třech studiích. Pátý oddíl o ženách ve sféře hodnoty, který reprezentují dva pododdíly (*Postavy žen v literatuře* a *Ženy-autorky*) je střízlivým výkladem tématu a je daleko od feministického fundamentalismu, který přináší jen málo vskutku objevného. Závěrečný oddíl i dilematech hodnocení obsahuje mj. fundovanou studii Piotra Śliwińskiego (Poznaň) o umění a kýči a Artura Pastuszka (Zielona Góra) o hranicích umění a života.

Jsou to sice témata mnohokrát probíraná včera i dnes, ale studie působí ve svém celku svěže a hlavně „mají tah na branku“, jsou dravé a nabitě problémy, literaturou primární i sekundární a živými reflexemi. Jen zamrzí, že tu nejsou ani všechny kontexty, které se týkají Polska – prostě jedni Poláci jako by nevěděli o druhých. To ovšem již odněkud známe. V Polsku se to děje dokonce i v tak „polské“ oblasti, jakou je genologie, v jiných zemích neméně, ale u Poláků to mrzí víc, protože tam většinou vznikají opravdové hodnoty.

Ivo Pospíšil

Encyklopedický průvodce po západoslovanských literaturách v letech 1890-1990

Dvoudílný encyklopedický průvodce po západoslovanských literaturách (lužické, slovenské a české) – *Literatury zachodniosłowiańskie czasu przełomów 1890-1990* (Katowice 1994, 1999) vznikl úsilím slavistů z celého Polska, především univerzit z Varšavy, Krakova, Katovic, Wrocław, Poznaň a Lodži za spolupráce s předními polskými tlumočníky a estetiky. Slavisté pracovali pod vedením prof. dr. hab. Haliny Janaszek-Ivaničkové (Ústav slovanských literatur a komparatistiky nejdejšího Institutu slavistiky Polské akademie věd). Halina Janaszek-Ivaničková je také autorkou úvodu, ve kterém popisuje historii vzniku tohoto encyklopedického průvodce. Práce byla ukončena již v roce 1991, k publikaci prvního dílu však, ne vinou autorů, došlo až v roce 1994 a druhého dílu v roce 1999. Konečná verze rukopisu je zaštitěna Slezskou univerzitou.

V této publikaci je celkem okolo 750 hesel, z toho v 1. díle 80 hesel z literatury lužické a 270 hesel z literatury slovenské a v 2. díle 400 hesel z literatury české. Výběr hesel podléhal zřetelně zkoumaného objektu v literárním odkazu dané literatury, zároveň však se přihlíželo i k jeho odrazu v polské literatuře. Objevují se i díla a autoři ne příliš významní pro zkoumané literatury, jestliže významně zasáhli do vývoje literatury polské. Literatura pro děti a mládež je věnována menší pozornost kvůli jejímu velkému rozsahu. Přesto ve všech třech národních literaturách najdeme heslo dětská literatura, stejně jako významné autory z oblasti dětské literatury. Kromě hesel autorských, která tvoří asi dvě třetiny z celkového počtu, jsou uvedena i hesla významných děl (z české literatury např. *Postřižiny* Bohumila Hrabala, *Válka s mloky* od Karla Čapka, *Koncert na ostrově* Jaroslava Sei-

ferta ad.) či postav jednotlivých literatur (z české literatury např. postava Švejka, ze slovenské Jánošíka), dále literárních a kulturních časopisů, skupin a institucí (často divadel), typických či novátorských žánrů v dané literatuře nebo hesla charakterizující významné umělecké směry.

Průvodce je podle slov Haliny Janaszek-Ivaničkové určen nejen slavistům a filologům, ale i široké odborné veřejnosti – např. redaktorům, studentům apod. Autoři si vybrali období mezi lety 1890-1990 záměrně. Považují je za zlomové z hlediska vývoje středoevropské literatury, jedná se o období po obrození literatur a jejich začleňování do evropské literární konkurence spjaté s nástupem moderny. Při charakteristice jednotlivých směrů typických pro evropské prostředí vnášejí autoři hesel možnost komparace zmiňovaných národních literatur. Obecnější seznámení s jednotlivými literaturami je možno nalézt v zařazených heslech literatura lužická, slovenská, česká.

Práce polské slavistiky je na velmi dobré úrovni, slovníková hesla jsou podrobná a často obsahují zajímavé detaily. Oproti českým slovníkům či obdobně koncipovaným literárněvědným pracím věnujícím se české literatuře bychom mohli upozornit na jisté nepřesnosti, které však zřejmě souvisejí s tím, že autoři polské encyklopedie nejsou v denním kontaktu s naší kulturou. U některých hesel se objevuje výběr primární i sekundární literatury vztahující se k autorovi nebo k tématu hesla odlišně, než by mohl český čtenář znaly oboru očekávat.

V průvodci mohou být postrádána i některá hesla autorů, kteří významnou měrou zasáhli do českého literárního odkazu, i když sami psali německy. Jedná se především o texty Franze Kafky, Franze Werfla, Roberta Musila, Gustava Meyrinka, Maxe Broda ad. Obdobně i český exil po první i druhé světové válce, jehož hesla v průvodci najdeme, by mohl být případně ještě více zmapován. U exilové literatury se v textu hesel pouze výjimečně objevuje datace prvního vydání knihy v Čechách. Tyto nepřesnosti pravděpodobně souvisejí s dobou a průběhem vzniku polského průvodce.

Přes naznačené výtky je tato publikace velmi záslužným činem, čímž především polským uživatelům poskytuje dostatečný přehled o české, slovenské i lužické literatuře daného období, a dává podněty k dalšímu podrobnějšímu studiu a bádání.

Martina Jiroušková

Pasternakova Čechie

Инов, И.: Поэтическая Чехия Бориса Пастернака. Ústav slovansko-germánských studií UJEP v Ústí nad Labem a Katedra slavistiky Univerzity Hradec Králové, Ústí nad Labem - Hradec Králové 2003.

Nedávno nečekaně zesnulý ruský bohémista Igor Inov, vlastně Ivanov (1930-2003) bydlel v Petrohradě u Černé říčky, kde proběhl osudový souboj Alexandra Puškina. Jeho život nebyl jednoduchý, ale jeho plodná práce na poli zprostředkování české literatury ruskému čtenáři jako by nikdy nekončila. V 50. letech připravil pro sovětskou antologii překlady J. Kollára, J. K. Tyla, K. J. Erbena., K. H. Máchy, K. Havlíčka Borovského, V. Háalka apod., později i moderní poezii (Nezval, Seifert, Halas, Holan, Holub, Šotola aj.). Inov je také autorem první ruské monografie o *Osvobozeném divadle* (1971 – celý náklad